

י צ ח ק ק פ ל ן

בן הניה-בתיה וזב

נולד: כ"ד אב ה'תרע"ו - 23/08/1916
עלה לארץ: אביב ה'תרצ"ט - 04/1939
נפטר: י"א ניסן ה'תשנ"ה - 11/04/1995

בדיוק בחודש זה לפני 56 שנה, הגיעה לחופי הארץ אונית מעפילים בלתי-ליגאלית. ועל סיפונה חברנו יצחק קפלן, שנולד לפני כ- 78 שנים בעיצומה של מלחמת העולם ה-1 בעיירה קטנה ע"י העיר ביאליסטוק שבפולין. כמו רבים מחברנו שנולדו באותם שנים קשות במזרח-אירופה, עבר גם איציק - מלחמות, רדיפות ופרעות. כבר מימי חייו הראשונים חווה מוות, יתמות ושכול... אחיו התאום נפטר, אח"כ נוספו למשפחתו עוד 4 ילדים, אבל כשהיה רק בן 7 שנים נפטרה אמו.

כל הילדים היהודים מתחילים לימודיהם ב"חדר", וגם איציק... אך בהחבא מפחד הגויים הפולנים האנטישמים. לבית-הספר כבר ממש בלתי-אפשרי להגיע בגלל "מכות הרצח" שקבלו בדרך... במשך כל חייו הצטער איציק, כאב והתבייש בעובדה שלא סיים את לימודיו בביה"ס. איציק - כבר נער והוא מתלבט. מצד אחד ישנו הרצון להיות יחד עם המשפחה, והרצון לעזור בפרנסתם - ומצד שני אי אפשר ללמוד ולצאת מהבית, ולחיות בפחד כל הזמן... ובגיל 15 הוא מחליט ביחד עם עוד נערים מהעיירה להצטרף לתנועת הנוער הציונית "החלוץ הצעיר". משם ברורה לו הדרך, והוא עובר ל"קבוץ הכשרה" כדי להכשיר עצמו לחיי עמל ויצירה בארץ-ישראל. שנים רבות ממתנינים איציק וחבריו, בוגרי הכשרות "גוש קלץ" לסרטיפיקאט הידוע... אך את מעט האישורים לעליה ממהרים לתת ליהודי גרמניה הנרדפים, כדי להצילם.

המצב הולך ומחמיר, גם כסף אין... הדודה מאמריקה שולחת כסף לכרטיס וצביה לובטקין "ממרכז החלוץ" מסדרת הכל כדי שאיציק יוכל לעלות על סיפונה של אחת מאוניות המעפילים "הבלתי-ליגאליים", העושים בחשאי את דרכה אל חופי הארץ... משחתת בריטית רודפת אותם, המעפילים זורקים אל לב-הים כל מסמך המעיד עליהם... וכשאוניתם נתפסת, הם מובלים למעצר וחקירה בנמל חיפה... רק לאחר מאמצים והשתדלויות של משה שרת מ"הסוכנות היהודית", שוחררו "העולים החדשים" ממעצרים.

איציק ועימו עוד חברים מ"הכשרת קלץ" הגיעו לאשדות יעקב. לחברים הותיקים בודאי אין צורך לספר, כמה קשה היה אז לחיות כאן. באוהל המחניק ללא מזגן או מאורר בקיץ, או כשיריעותיו מתנפנפות ומטפטפות בגשמים וברוחות החורף העזות. איציק לא התלונן, ועבד בכל כוחו מאודו בכל מקום עבודה שסדרן-העבודה הציב אותו. הוא סחב מריצות כבדות מלאות בטון, כדי לחזק את תחנת החשמל בנהריים (מפחד סכנת הפלישה וההפצצות של הגרמנים). חצב במחצבה במנחמיה. והניף פטיש כבד של 5 ק"ג במשך 8-10 שעות ביום, בעבודתו בנפחיה ובמסגריה.

פולין כבושה זמן רב, המועקה גוברת, החרדה והגעגועים למשפחה שנשארה שם מכרסמת ולא נותנת מנוח... וכשבאה מ"הסוכנות היהודית" הקריאה להתגייס לשורות הצבא הבריטי הנלחם בגרמנים - איציק קם ומתגייס (עוד לפני שנוסדה הבריגדה היהודית). כשהחילים הבריטים משתכרים - הם מציקים, משתוללים ומקללים את החיילים היהודים חבריהם לפלוגה...

ואז באה מאשדות-יעקב ההצעה שיבקש העברה ליחידה של "סולל-בונה", ואיציק נענה בשמחה, כי זו יחידה שכולה חיילים יהודים ורבים מהם גם קיבוצניקים. נוסף על פעולת סליה ובניה תיקונים ועבודות שביצעו במדבר המערבי (באפריקה), הגיעו לאיטליה והחלו באיסוף, ארגון וטיפול בפליטים היהודים ששרדו והגיעו מכל רחבי אירופה. איציק חיפש ביניהם את בני-משפחתו, בתקווה שאולי מישהו מהם ניצל, אך... לשוא. ואיציק משקיע את כל נשמתו בטיפול בשרידי-אדם אומללים אלו, את כל משכורתו הצבאית. הוא מוציא כדי להאכילם ולהלבישם, לאמנם בנשק... ולפי דבריו בראיון לעלון: "אני בודאי אגיע ישר לגן-עדן, עם כל המצוות שעשיתי שם"... וכמה סיפוק יש לו כאשר מכשירים את האנשים הללו ומעלים על אוניות המפליגות לארץ.

...סוף-סוף, נגמרה המלחמה אך הרגשת-הבדידות מעיקה, רק הוא נשאר מכל משפחתו, ודודה אחת... באמריקה הרחוקה. הוא חוזר אל חבריו באשדות מימי ההכשרה "בקלץ", ומוצא סיפוק רב בנסיעות על-גבי המשאיות הגדולות הנושאות הלוך ושוב לנמל חיפה. בחיפה הוא מוצא את שרה - רעייתו לעתיד, תבל"א. יחדיו הם מקימים את ביתם באשדות. הבן הבכור - צביקה נולד ואח"כ פורצת מלחמת השחרור, איציק נוסע בשיירות לירושלים הנצורה... מאשדות מפנים את הילדים והנשים. כאשר נדמה שהשלום הגיע ואפשר לנוח "איש תחת גפנו ותאנתו" פורץ באשדות יעקב "הפילוג". לאיציק קשה לשאת את ריב האחים הזה והוא מחליט לעבור עם אשתו ובנו לקיבוץ העירוני "באפעל" לפני שהתפרק, ואז הם עוברים לכפר אז"ר - שם נולדת תמר.

באשדות האיחוד לא מוותרים בקלות, ומשלחות של חברים באות מדי פעם, לבקר ולנסות לשכנע את איציק לחזור. ואכן היה זה זאב קרפ ז"ל שהצליח להחזיר את משפחת קפלן אשדותה. איציק משמש שנים רבות כ"איש המים", הוא נוסע בג'יפ בדרכי העפר המאובקות בקיץ ההופכות בוציות בחורף, מחלק מים לשדות ולגינות.

הילד השלישי - ארנון נולד. איציק עובר 4 ניתוחים קשים, משמש כנהג-בריאות ואח"כ נהג במכונית הקטנה של "בית-ירח". תמיד, תמיד שמח ומוכן לעזור לחברים, להסיע אותם, לקנות עבורם בטבריה... אח"כ יהיה בין ראשוני החברים שעוברים לעבוד במפעל "לוג", נורא רוצה ללמוד ולהיות טכנאי, אך זה לא מתאפשר ואיציק מאוכזב מאוד. הוא מטפח את גינתו, שמח במשפחתו הגדלה ובמנין נכדיו, ונדמה שהוא יכול לשמוח בחלקו. אך... משהו שם בפנים, מציק ומכרסם... איזה חוסר נחת... אולי הזכרונות על משפחתו שהושמדה בשואה... אולי הכאב והבושה על-כך שלא השלים לימודיו וזה גורם משפיע... להתקדמות. נדמה לו, שלא מעריכים אותו מספיק... שהקיבוץ של היום הוא לא בדיוק כמו שחלם עליו "בהכשרה" בהיותו בפולין, והוא קובל על כך בעלון. נראה שהוא מסרב לקבל אפילו את דברי העידוד וההערכה שכותב לו בעלון, חברו מימי השרות הצבאי הבריטי אמנם איציק, לא היה מהראשונים - מייסדי הקיבוץ, אך במרצו הרב, הספיק עוד לתרום רבות לבנין הקיבוץ, ויעידו על-כך התמונות שצלם אליהו כהן ובו נראה איציק הצנום והקטן עוזר בבנית ההנגר למטוסים, ובמסגריה ועוד...

בתקופה האחרונה של חייו כאשר חלה ועבר "לבית-אחדות", היתה קשה מאוד עבורו, קשה לשרה אשתו, לילדיו ולנכדיו הרואים בסבלו. ימים ספורים לפני חג-הפסח - חג החרות, החליטה גם נשמתו המעונה לצאת לחופשי מתוך בית-הכלא של גופו הכואב והדואב... והיא כבר בדרכה ישר לגן-העדן כמו שאמר: "בגלל המצוות הרבות שעשה"...

היה שלום, איציק, קפלן.

עמליה דיין

יום הקבורה: י"ב ניסן תשנ"ה